

Undervisa tillgängligt

En handbok för dig som möter studenter
i ditt dagliga arbete

PEDAGOGISKT STÖD | LUNDS UNIVERSITET

Innehåll

Inkluderande lärmiljö vid Lunds universitet	3
Vad är en inkluderande lärmiljö?	4
Viktiga begrepp: funktionsnedsättning och funktionshinder	5
Riktat pedagogiskt stöd	5
Tillgänglig undervisning: så gör du	7
Så gör du undervisningen mer tillgänglig för alla	7
Anpassa undervisningen för studenter med funktionsnedsättning	9
Add och adhd	9
Autismspektrumtillstånd	10
Läs- och skrivsvårigheter och dyslexi	11
Psykisk funktionsnedsättning	12
Synnedsättning	12
Hörselnedsättning och dövhet	12
Fysisk funktionsnedsättning	13
Tillgänglig examination: så gör du	14
Anpassa examinationer för studenter med funktionsnedsättning	14
Salstentamen	15
Hemtentamen eller inlämningsuppgift	15
Muntlig tentamen	15
Digital examination	15
Tillgänglighet i Canvas: så gör du	16
Användargränssnitt	16
Struktur i Canvas	16
Läs mer om tillgänglighet	17
Universell design för lärande (UDL)	17
Böcker	17
Medarbetarwebben vid Lunds universitet	17

Inkluderande lärmiljö vid Lunds universitet

Antalet studenter med dokumenterade varaktiga funktionsnedsättningar som söker sig till högre utbildning har ökat de senaste åren. Som ett stöd till dig som möter studenter med funktionsnedsättning vid Lunds universitet, har Pedagogiskt studentstöd därför tagit fram denna handbok.

Handboken är till för dig som är lärare, studievägledare, kursadministratör, studierektor eller i annan roll kommer i kontakt med studenter som har varaktiga funktionsnedsättningar.

Denna handbok ger dig verktyg i ditt möte med studenter med funktionsnedsättning vid Lunds universitet, så att de i sin tur ges möjlighet att genomföra sina studier på lika villkor som övriga studenter.

VAD ÄR EN INKLUDERANDE LÄRMILJÖ?

Tillgänglig och flexibel undervisning gynnar alla studenter

En alltmer heterogen studentgrupp ställer högre krav på flexibilitet i undervisningen. I en inkluderande lärmiljö strävar man efter att göra undervisningen tillgänglig för så många studenter som möjligt. Pedagogiska anpassningar i undervisningen, som är nödvändiga för en enskild student, gynnar ofta hela gruppen.

Ett effektivt sätt att göra undervisningen mer tillgänglig är att gå igenom kursens innehåll och ta bort onödiga trösklar för lärandet. Hinder både i den fysiska och i den digitala miljön kan ofta undanröjas genom god pedagogik och framförhållning i kursplaneringen. En del, mer specifika, hinder kommer alltid behöva undanröjas eller minskas genom olika former av riktat pedagogiskt stöd. Men ju mer allmänt tillgänglig undervisningen är, desto färre specialanpassningar kommer att behöva göras.

Valmöjligheter gör undervisningen mer tillgänglig

Att erbjuda alla studenter olika valmöjligheter när det gäller engagemang, tillgodogörande och redovisning av kunskaper kan vara en lämplig väg att gå. Då kan fler studenter ta till sig undervisningen utan individuella anpassningar. Detta förhållnings-sätt kallas för UDL, som står för Universell design för lärande eller Universal Design for Learning. UDL handlar om att göra undervisningen tillgänglig för så många studenter som möjligt – med eller utan funktionsnedsättning.

i

Vill du lära dig mer om UDL?

Se videon "[Universal Design for Learning in Higher Education](#)" från HumberCTL på Youtube.

Studenter med funktionsnedsättning kan behöva fler anpassningar

Vid Lunds universitet bemöter vi studenter med funktionsnedsättning med ett positivt och flexibelt synsätt samt erbjuder ett kompensatoriskt, riktat pedagogiskt stöd. Anpassningen ska inte innebära lägre resultatkrav, men vägen för att nå målen bör utformas så att studenter med funktionsnedsättning inte missgynnas.

Du som är lärare, kursansvarig eller examinator kan behöva göra justeringar för att undervisningen och examinationen ska vara tillgänglig för de studenter som har en funktionsnedsättning. Du kan också behöva vara mer tillgänglig för dialog och

frågor. Det kan nämligen ta längre tid för studenter med funktionsnedsättning att vänja sig vid en ny situation och lära in nya strategier som fungerar för dem.

VIKTIGA BEGREPP: FUNKTIONSNEDSÄTTNING OCH FUNKTIONSHINDER

Socialstyrelsen definierar begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder enligt följande.

Funktionsnedsättning

Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga, vilken kan uppstå till följd av sjukdom, annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Vi använder i det här sammanhanget alltså begreppet funktionsnedsättning för att beskriva begränsningar av en persons funktionsförmåga.

Funktionshinder

Begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Funktionshindret är inte något statiskt, utan uppstår i mötet mellan individ och miljö.

RIKTAT PEDAGOGISKT STÖD

Som lärosäte är vi skyldiga att erbjuda studenter med varaktiga funktionsnedsättningar stöd i studierna. En funktionsnedsättning är varaktig om den pågår eller har pågått i minst sex månader. Detta betyder till exempel att studenter inte kan få riktat pedagogiskt stöd om de har brutit armen eller är tillfälligt nedstämda. För att få riktat pedagogiskt stöd behöver studenter kunna styrka att de har just en varaktig funktionsnedsättning.

En student med dokumenterad varaktig funktionsnedsättning ska enligt diskrimineringslagen ges möjlighet att studera i en jämförbar situation med en student utan denna nedsättning. Därför ska universitetet bland annat erbjuda så kallat riktat pedagogiskt stöd.

Till stöd för detta finns vi samordnare på Pedagogiskt studentstöd vid den gemensamma förvaltningen. Vår uppgift är att analysera studentens behov av stöd i samråd med student och läkarintyg, för att sedan fatta beslut om utformning av riktat pedagogiskt stöd, samt utfärda rekommendationer gällande undervisning och examination.

Vägen till pedagogiskt stöd

1. Studenten ansöker om pedagogiskt stöd i UHR:s Nais-system.
2. Studenten blir oftast kallad till ett möte med en av samordnarna vid Pedagogiskt studentstöd för att diskutera stödåtgärder och rekommendationer. Det kan dock hända att studenten inte blir kallad till ett möte. Det kan ske vid terminsstart, vid stort antal ansökningar eller om ansökan är okomplexerad.
3. Samordnaren fattar beslut om lämpligt stöd och skriver rekommendationer om anpassning i undervisning och examination utifrån intyg av sakkunnig expert och eventuellt studentmöte.

Riktlinjer för riktat pedagogiskt stöd

Om du vill veta mer om riktat pedagogiskt stöd kan du läsa i Riktlinjer för handläggning av riktat pedagogiskt stöd vid Lunds universitet. Där finns information om bland annat vilka stödåtgärder som finns, hur ansvarsfördelningen ser ut och hur stödet finansieras.

Exempel på riktat pedagogiskt stöd vid Lunds universitet

- anteckningsstöd
- stöd av mentor
- tentamensstöd
- tillgång till talböcker genom det digitala biblioteket Legimus
- individuell handledning.

Läs mer om våra olika typer av stöd på www.lu.se/pedagogisktstod

Tillgänglig undervisning: så gör du

SÅ GÖR DU UNDERVISNINGEN MER TILLGÄNGLIG FÖR ALLA

För att få en inkluderande undervisningsmiljö går det alltid att utveckla pedagogiska strategier så att alla studenter, även de med en funktionsnedsättning, får ta del av undervisningen fullt ut. De förslag som ges i det här avsnittet gör undervisningen mer tillgänglig för alla.

En öppen dialog stärker undervisningen

En grundtanke för inkluderande undervisning är att skapa en konstruktiv relation med studenterna och få till en öppen dialog präglad av förståelse, både för undervisningsgruppen, och med den enskilde studenten. Att lyssna på studenternas åsikter och tankar om undervisningen är lärorikt och ger ofta kunskap om hur du kan utveckla undervisningen pedagogiskt så att den når fram till alla.

Vid digital undervisning är det extra viktigt att du håller kontakt med studenterna, för att undvika isolering och studentavhopp. Uppmuntra gärna studenterna att skapa egna digitala möten och studiegrupper för att hålla kontakten och studiemotivationen uppe.

Skapa pedagogisk tydlighet och struktur

- Strukturera undervisningsmaterialet logiskt och överblickbart. Det hjälper alla studenter, men framför allt studenter med funktionsnedsättning.
- Sammanställ gärna ett blad med nyckelord och viktiga termer för kursen. Försök att förklara abstrakta modeller och begrepp i specifika ordalag.
- Be någon eller några studenter att anteckna vad som sägs under gruppdiskussioner. Då kan anteckningar delas ut till studenterna i efterhand.
- Ge studenterna regelbundna raster, så att de hinner återhämta sig.

Var tydlig framme vid tavlan

- När du använder Powerpoint eller tavlan, läs det skrivna högt och tydligt.
- Tänk på att inte vara vänd med ryggen mot studenterna vid muntlig genomgång.
- Upprepa frågor och kommentarer från studenter i mikrofon så att alla kan höra, speciellt de studenter som använder hörselslinga.
- Skriv stort och tydligt på tavlan och ha inte för mycket eller för liten text i Powerpoint-presentationer.

Ha god framförhållning

- För att studenterna ska kunna förbereda sig inför föreläsningarna bör du lägga ut föreläsningarnas Powerpoint-presentationer i förväg.
- Kurslitteraturen bör vara känd i god tid innan kursstart. Om boken inte finns som talbok måste det finnas tid för inläsning.
- Det underlättar för alla studenter om det i god tid meddelas ändringar av undervisningstid och salsbyten.

Överväg olika examinationsformer

Kursmålen styr i vilken utsträckning det går att vara flexibel när det gäller examinationsformer, men det går att tänka utöver den traditionella, avslutande salstentan. Till exempel kan du som lärare arbeta med

- små löpande "duggor" under kursens gång
- muntliga examinationer
- skriftliga inlämningsuppgifter och muntliga kompletteringar.

Kom ihåg att olika typer av examinationer gör det lättare för en mer rättvis bedömning. Även hjälpmedel som rättstavningsprogram och formelsamlingar kan bidra till mer rättvisa bedömningar.

ANPASSA UNDERVISNINGEN FÖR STUDENTER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

För dig som lärare kan det vara bra att känna till vilka funktionsnedsättningar som finns och vilket stöd som finns att tillgå. Här presenteras några av de vanligaste funktionsnedsättningarna bland studenter, tillsammans med tips och råd på vad du kan göra för att underlätta deras studievardag.

Studenterna känner till sina behov bäst

När det gäller studenter med funktionsnedsättning är det viktigt att ha en dialog så att rätt stöd kan identifieras och sättas in. Tänk på att studenterna själva är experter på sina funktionsnedsättningar och de behov som finns. Ibland krävs det att studenter behandlas olika för att förutsättningarna ska bli så lika som möjligt i undervisnings- och examinationssammanhang.

Osynliga funktionsnedsättningar blir vanligare vid universitetet

Sedan några år tillbaka har andelen studenter vid Lunds universitet med osynliga funktionsnedsättningar ökat. Osynliga funktionsnedsättningarna är numera de vanligaste funktionsnedsättningarna bland studenter med riktat pedagogiskt stöd. Osynliga funktionsnedsättningar innefattar bland annat add, adhd, autismspektrumtillstånd och dyslexi.

Vanligast är så kallade neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), där bland annat add, adhd och autismspektrumtillstånd ingår. För studenter med NPF kan andras fördomar om funktionsnedsättningen vara en svårighet, utöver de svårigheter som själva funktionsnedsättningen orsakar.

Den näst största gruppen är studenter med dyslexi.

ADD OCH ADHD

Add och adhd påverkar personens koncentrationsförmåga och att hålla tillbaka ett impulsivt beteende. En del personer växlar från intensivt fokus till distraktion. Både add och adhd orsakar svårigheter med att fokusera och organisera. Skillnaden är att en person med add inte är hyperaktiv.

Personer med add och adhd har också ofta svårt med tidsplanering. Dessutom är stresskänsligheten ofta hög.

Så anpassar du undervisningen för studenter med add och adhd:

- Ge konkreta instruktioner både muntligt och skriftligt.
- Ge tydliga läshänvisningar och scheman och var noga med att ange tid och plats.
- Erbjud enskilt rum vid tentamen.
- Erbjud längre tid för inlämningsuppgifter och hemtentamen.
- Föreslå stöd av en mentor som hjälper till att strukturera och följa upp studierna.
- Tillåt studenten att spela in föreläsningen för eget bruk.
- Tillåt rättstavningsprogram och formelsamling om det är möjligt.
- Ta regelbundna pauser, så att studenterna hinner återhämta sig och kan hålla fokus på undervisningen.

AUTISMSPEKTRUMTILLSTÅND

Autismspektrumtillstånd är ett samlingsnamn för olika autismdiagnoser. En gemensam nämnare för autismdiagnoser är att det finns svårigheter i det sociala samspelet och kommunikationen. Detta innebär att det är svårt att tolka sina medmänniskors tankar, handlingar och känslor.

Personer med autism mår bäst av tydliga strukturer och rutiner. En del har svårt med tidsuppfattning och att avgöra hur mycket tid som bör läggas på en uppgift. I studierna behövs därför stöd med både planering och organisering. En del personer med autism är väldigt skarpsynta och rationella vilket är fördelaktigt i akademiska studier.

Så anpassar du undervisningen för studenter med autism:

- Ta ansvar för gruppindelningen.
- Tänk på att alla ändringar, som till exempel schemaändringar, bör göras i mycket god tid. Se också till att ändringarna är tydliga. För studenter med autism är förändringar mycket arbetsamma.
- Se till att kursens uppgifter och förväntningar är tydliga och strukturerade.
- Ge längre tid för inlämningsuppgifter och hemtentamen.
- Föreslå mentorsstöd som hjälper studenten att strukturera och följa upp studierna.
- Tillåt studenten att spela in föreläsningen för eget bruk.

LÄS- OCH SKRIVSVÅRIGHETER OCH DYSLEXI

Dyslexi innebär svårigheter med att läsa och skriva. För studenten kan det innebära att kurslitteraturen tar tid att läsa, och att bokstäver och ord kastas om när studenten skriver. Även sifferminnet och förmågan att lära sig utantill påverkas, vilket kan innebära svårigheter med att få siffror i rätt ordning. En del studenter med dyslexi har endast problem med en av färdigheterna, medan andra kan ha problem med båda.

Så anpassar du undervisningen för studenter med dyslexi:

- Tillhandahåll studieanvisningar och nyckelord som stöd för inläsning av studiematerial.
- Informera om inlämningstider både skriftligt och muntligt.
- Var, om möjligt, flexibel med inlämningstider.
- Tillåt studenten att spela in föreläsningen så att hen kan lyssna på den mer än en gång.
- Tillhandahåll Powerpoint-presentationen i förväg så att studenten hinner förbereda sig innan föreläsningen.
- Förklara abstrakta modeller med specifika ordalag, exempel eller illustrationer. Till exempel utifrån egna erfarenheter eller visuella bilder, såsom diagram och kartor.
- Ge logiska och konkreta instruktioner till uppgifter.
- Tillhandahåll litteraturlistan i god tid före kursens början så att eventuella talböcker hinner produceras.
- Ge studenten möjlighet att komplettera ett skriftligt prov muntligt.

PSYKISK FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Psykiska funktionsnedsättningar innefattar en rad olika psykiatriska diagnoser som bland annat depression, utmattning, bipolär sjukdom och posttraumatiskt stressyndrom. Depression är en vanlig sjukdom som kan drabba alla. Dock finns det en tydlig skillnad mellan att känna sig deppig och ha en klinisk depression, där det sistnämnda är en funktionsnedsättning.

Att ha någon av dessa funktionsnedsättningar försvårar studievardagen. Det finns också fördomar om funktionsnedsättningarna som kan drabba studenten negativt.

Så anpassar du undervisningen för studenter med psykisk funktionsnedsättning:

- Samtala med studenten för att definiera vilka behov och möjligheter som finns.
- Var tydlig och strukturerad.
- Ge möjlighet till vila och återhämtning.
- Ge stöd och eventuellt individuella alternativ vid grupparbeten.

SYNNEDSÄTTNING

Synnedsättning kan uppfattas utifrån en fallande skala. I ena ändan handlar det om en lindrig synnedsättning, och i andra ändan innebär det blindhet.

Så anpassar du undervisningen för studenter med synnedsättning:

- Se till att studenten sitter nära tavlan eller projektorduken, om det är möjligt.
- Ge tillåtelse till inspelning av föreläsningen.
- Informera om möjligheten att få anteckningsstöd.
- Läs allt som står på tavlan högt.
- Se till att det finns tillräckligt med tid att få fram material i tillgänglig form, om det behövs.
- Erbjud alternativa examinationsformer som till exempel hemtentamen eller muntlig tentamen.
- Undersök möjligheten att göra en inspelad tentamen eller tillåt inspelade svar från studenten.

HÖRSELNEDSÄTTNING OCH DÖVHET

Den största utmaningen med hörselnedsättning är kommunikationen. Mycket kraft och energi går åt till att lyssna och samtidigt försöka förstå det som sägs.

Många studenter kompenserar till exempel sin hörselnedsättning genom att läsa på läpparna. Döva studenter behöver teckenspråkstolkar för att kommunicera med hörande.

Så anpassar du undervisningen för studenter med hörselnedsättning:

- Informera om möjligheten till anteckningsstöd.
- Ta för vana att använda mikrofon kopplad till hörselslinga. En student med hörselnedsättning ska inte behöva säga till inför alla att hen inte hör.
- Se till att alla i rummet använder mikrofon när de talar. Alternativt att du tänker på att upprepa frågor och kommentarer från andra personer i rummet så att det hörs i slingan.
- Skicka föreläsningsanteckningar och Powerpoint-presentationer till tolkarna i förväg.
- Se gärna till att studenten sitter vänd mot läraren, tolken och tavlan – samtidigt som de kan ha kontakt med resten av gruppen.
- Vänd dig direkt till den döva studenten när du talar och inte till tolken.

FYSISK FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Fysisk funktionsnedsättning är ett vitt begrepp. Sammanfattningsvis kan det ses som fysiska skador eller sjukdomar som är kroniska. Om du har en student med en fysisk funktionsnedsättning behöver du i vissa fall tänka på att boka lokaler som är tillgängliga. Detta är särskilt viktigt om du har en student som använder rullstol eller av någon annan anledning kan stöta på hinder i den fysiska miljön.

Ett exempel på en fysisk funktionsnedsättning är kronisk smärta, vilket påverkar koncentrationsförmågan. Dessutom kan studenten behöva ta medicin för smärtan, vilket kan leda till ökad trötthet.

Så anpassar du undervisningen för studenter med fysisk funktionsnedsättning:

- Skapa goda förutsättningar för studentens placering i undervisningslokalen.
- Erbjud eventuell förlängd tid vid examination och inlämningsuppgifter.
- Erbjud regelbundna pauser.

Tillgänglig examination: så gör du

ANPASSA EXAMINATIONER FÖR STUDENTER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Examinationer ska i regel följa kursplanen. Men ibland behövs en annan form av examination för en student som har en varaktig funktionsnedsättning. Då kan du som examinator i samråd med Pedagogiskt studentstöd besluta om ett alternativ som passar bättre. Målet är att studenten ska få en likvärdig möjlighet att visa sina kunskaper, jämfört med andra studenter.

Med samråd menas att examinatorn i första hand utgår från rekommendationerna från Pedagogiskt studentstöd för studenten. Men kontakta gärna samordnaren för respektive fakultet om du vill få råd och stöd om anpassningar och tillgänglighet vid examination.

Anpassningar kan inkludera förändringar i examinationsform, tid, plats och stöd. Ibland ges även rekommendationer för att byta tentamensform från, exempelvis, skriftlig till muntlig. Det är viktigt att varje student får en individuell bedömning av sina behov för att hitta de bästa lösningarna.

Att examinatorer har möjlighet att anpassa examinationsformer är beslutat av Utbildningsnämnden. Läs hela beslutet i Föreskrifter gällande examina och utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet.

SALSTENTAMEN

För studenter med funktionsnedsättning kan förändring av exempelvis plats eller omständigheter vara nödvändiga för att skapa en rättvis och tillgänglig miljö. Exempel på anpassningar kan vara förlängd tid, tillgång till hjälpmedel som datorer eller skrivhjälp och en lugnare tentamensmiljö. Det kan också innebära att tentamen hålls i ett mindre rum med färre deltagare för att minska stress och distraktioner.

Anpassad salstentamen på Beta 6

Anpassad salstentamen erbjuds av Tentamensavdelningen i byggnaden Beta 6. Där finns flertal platser etablerade med en variation av rum. Tentamensavdelningen står för salsbokning, bemanning av värdar och anpassning av material för studenter. Institutionerna ansvarar för att korrekta behov och anpassningar förmedlas via deras webbformulär.

HEMTENTAMEN ELLER INLÄMNINGSUPPGIFT

En hemtentamen eller inlämningsuppgift kan vara särskilt fördelaktig för studenter med funktionsnedsättning, eftersom studenterna då kan arbeta i en bekant och anpassad miljö. De vanligaste rekommendationerna vid dessa former är förlängd skrivtid eller att uppgiften delas upp i flera moment.

MUNTLIG TENTAMEN

Anpassningar för muntlig tentamen kan inkludera att dela upp examinationen till två eller flera tillfällen, enskild examination i stället för i grupp och möjlighet att ha en assistent närvarande. Tentamen kan också hållas i en miljö som är mer bekväm för studenten, till exempel ett tyst rum utan distraktioner. Dessa åtgärder hjälper till att skapa en rättvis bedömningsituation.

DIGITAL EXAMINATION

Digital examination har blivit allt vanligare och erbjuder många möjligheter för anpassning för studenter med funktionsnedsättning. Exempel på anpassningar kan vara förlängd tid, tillgång till hjälpmedel som skärmläsare och tal-till-text-program samt möjlighet att utföra examinationen hemma. Digital examination kan också erbjuda interaktiva och multimodala format som kan vara mer tillgängliga för studenter med olika typer av funktionsnedsättningar.

Tillgänglighet i Canvas: så gör du

Canvas är Lunds universitets universitetsgemensamma lärplattform med funktionaliteter som stöttar undervisning och lärande. Tillgänglighet i Canvas kan delas upp i två delar: den enskilde användarens användargränssnitt och strukturen på Canvas-kurserna.

ANVÄNDARGRÄNSSNITT

I Canvas kan alla användare ändra kontrast på gränssnittet och välja ett typsnitt som passar om man har dyslexi.

Alla användare har även tillgång till Avancerad läsare (Immersive reader) och verktyget Ally. Avancerad läsare är ett integrerat textuppläsningssystem som finns tillgängligt på sidor, kursöversikter och i uppgifters beskrivande text. Med hjälp av den avancerade läsaren har alla Canvas-användare möjlighet att anpassa texter och läsning efter personliga behov.

Ally är en tjänst för att göra det enklare för medarbetare vid LU att producera och publicera tillgängligt material via Canvas. Med Ally kan studenter ta del av material på det sätt som passar dem bäst – det kan till exempel vara att lyssna som mp3, läsa som e-bok eller läsa med hjälp av blindskrift (braille).

STRUKTUR I CANVAS

Gör din kurs överskådlig och lättnavigerad! För dig som skapar Canvaskurser finns det några enkla tips som gör stor skillnad för studenterna. Här är några exempel på vad du kan göra:

- Rensa bort alla funktioner som inte används ur kursmenyn.
- Förklara hur du har tänkt att kursytan ska fungera.
- Bestäm hur du vill nå studenterna – kursanslag, diskussionstråd eller Canvas-inkorg – och var konsekvent.
- Använd beskrivande rubriker, både i modulträd och på sidor.
- Kontrollera hur kursen ser ut i studenternas mobilapp.

Du kan även, på ett enkelt sätt, ge studenter med beviljat riktat pedagogiskt stöd en deadline i Canvas som skiljer sig från kurskamrater utan riktat pedagogiskt stöd. Funktionen Tilldela till finns på flera ställen, såsom uppgifter, quizzar och diskussioner.

I Canvaskursen *Tillgänglighet i undervisningen* finns fler tips på hur du skapar en tillgänglig Canvaskurs för alla. [Canvaskursen Tillgänglighet i undervisningen](#)

Läs mer om tillgänglighet

UNIVERSELL DESIGN FÖR LÄRANDE (UDL)

CAST | Until learning has no limits. Universal Design for Learning, UDL:

www.cast.org/impact/universal-design-for-learning-udl

CAST | Until learning has no limits. UDL on Campus:

udloncampus.cast.org/home

CAST | Until learning has no limits. UDL Guidelines på svenska:

udlguidelines.cast.org/binaries/content/assets/udlguidelines/udlg-v2-2/udlg-graphicorganizer-v2-2-svenska.pdf

BÖCKER

Branting, Y. & Wallin, A. (2015). *Att göra studiesituationen tillgänglig för vuxna med funktionsnedsättning*: övergripande information. Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten

Jälknäs, Anna & Wåxberg, Heidi (2023). *Skapa en tillgänglig lärmiljö: högskolepedagogens handbok*. Första utgåvan Stockholm: Natur & kultur

Melin, M. & Johansson, E. (red.) (2012). *Inkluderande möten i högskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2012). *Möjligheter till högre studier – för studenter med psykisk eller neuropsykisk funktionsnedsättning*.

MEDARBETARWEBBEN VID LUNDS UNIVERSITET

Jämställdhet och lika villkor: www.medarbetarwebben.lu.se/organisation-och-styrning/vision-mal-och-strategier/jamstallldhet-och-lika-villkor

Föreskrifter gällande examina och utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Lunds universitet: www.medarbetarwebben.lu.se/organisation-och-styrning/regler-och-beslut/regelverket/regler-utbildning-grund-avancerad-och-forskarniva

Riktlinjer för handläggning av riktat pedagogiskt stöd vid Lunds universitet:

www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/2025-03/Riktlinjer-for-handlaggnings-av-riktat-pedagogiskt-stod-vid-LU.pdf

Att skriva klarspråk:

www.medarbetarwebben.lu.se/stod-och-verktyg/kommunikation-och-grafisk-profil/webbpublicering-och-webbtillganglighet/webbtillganglighet/skapa-tillgangligt-innehall/text-sprak-och-struktur/att-skriva-klarsprak

Alla universitet och högskolor ska arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom sin verksamhet. Arbetet beskrivs i diskrimineringslagen och kallas för aktiva åtgärder.

Läs mer om aktiva åtgärder på Diskrimineringsombudsmannens webbplats: www.do.se/framja-och-atgarda/hogskolans-ansvar/

Pedagogiskt studentstöd

Besök gärna Pedagogiskt studentstöds webbsida för medarbetare. Där hittar du mer information och våra samordnares kontaktuppgifter.

www.medarbetarwebben.lu.se/pedagogiskt-stod